

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

JOGTULAJDONOS ENGEDÉLYE NÉLKÜL TÖRTÉNT HOZZÁFÉRHETŐVÉ TÉTELLEL OKOZOTT VAGYONI HÁTRÁNY MEGÁLLAPÍTÁSA

SZJSZT-05/2018

A megkereső által feltett kérdések

1. *A jogtulajdonos engedélye nélkül történő feltöltéssel való hozzáférhetővé tétellel okozott vagyoni hátrány megállapításánál helyes-e az online terjesztési díjjal megegyező összegek, átlagárak – azaz filmművészeti alkotások esetében a 227 336 Ft/film, könyvek vonatkozásában az 500 000 Ft/könyv, zenei albumok esetében a 400 000 Ft/album – alkalmazása?*
2. *Amennyiben a jogtulajdonos engedélye nélkül történő feltöltéssel való hozzáférhetővé tétellel okozott vagyoni hátrány mértékének megállapításánál nem a fenti metódus alkalmazandó, akkor mi alapján és milyen összegű vagyoni hátrány állapítható meg 1 db film, 1 db könyv, 1 db zenei album esetében, s így mindösszesen – figyelemmel a hozzáférhetővé tételek időtartamára is – milyen összegű vagyoni hátrány okozása állapítható meg az elsőrendű, a másodrendű, illetve a harmadrendű vádlott vonatkozásában?*
3. *A szakértő egyéb észrevételeit kérdés nélkül is tegye meg!*

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Tekintettel arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület (továbbiakban: SZJSZT) szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”, az eljáró tanács kizárólag a megkeresés, illetve a megkereséshez csatolt iratanyag alapján hozta meg szakvéleményét.

Ad 1–2. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 16. § szerint a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. A törvény eltérő rendelkezése hiányában felhasználási engedély felhasználási szerződéssel szerezhető. A mű felhasználásának minősül különösen többek között a többszörözés és a nyilvánossághoz közvetítés is.

Az Sztj. 18. §-a rendelkezik a többszörözés jogáról: „a szerző kizárólagos joga, hogy a művét többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Többszörözés: a mű anyagi hordozón való – közvetlen vagy közvetett – rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen, valamint egy vagy több másolat készítése a rögzítésről. A mű többszörözésének minősül különösen a nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, a hang- vagy képfelvétel előállítás, a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánossághoz történő közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítása.”

Az Sztj. 26. § (8) bekezdése alapján a szerzőnek az is kizárólagos joga, hogy művét a nyilvánossághoz közvetítse, és hogy erre másnak engedélyt adjon. E joga kiterjed különösen arra az esetre, amikor a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg („Lehívásra történő hozzáférhetővé tétel”).

Az SZJSZT korábbi szakvéleményében is kifejtette, hogy „a hangfelvételbe foglalt zene-művek, illetve filmalkotások (vagy bármely más szerzői jogi védelem alatt álló mű, és szomszédos jogi védelem alatt álló teljesítmény) „fájlcsereelőrendszerben” történő „megosztása”, hozzáférhetővé tétele szerzői jogi értelemben alapvetően két felhasználási cselekményt valósít meg: a szerzői művek, illetve a hangfelvételek, filmalkotások, továbbá a hangfelvételben foglalt előadóművészi teljesítmények *többszörözését*, valamint az ún. „*a nyilvánosság számára hívásra való (interaktív) hozzáférhetővé tétel*” (lásd SZJSZT-07/08/1). A „fájlcsereelő oldalak” technikai működéséből adódóan a letöltéssel a felhasználó számítógépén egy újabb, többszörözött műpéldány jön létre az „eredeti” (első alkalommal feltöltött fájl) másolataként, és minden felhasználó egyben folyamatosan meg is osztja a már letöltött fájlokat (vagy azok egy részét), ezáltal újra hozzáférhetővé téve őket a nyilvánosság számára.

Az eljáró tanács jelzi, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) sajátos büntethetőséget kizáró okot vezetett be a 385. § (5) bekezdésével. E szerint a törvényben meghatározott feltételek teljesülése esetén akkor sem minősül bűncselekménynek a magatartás, ha az egyébként a szerzői jogi törvény szerint jogsértő volt. Abban a tekintetben, hogy a Btk. 385. § (5) bekezdése alkalmazandó-e a jelen esetben, az eljáró tanács az erre vonatkozó megkeresés hiányában nem foglal állást.

A megkeresés jelen ügyben a vádlottak által vagyoni hátrányt okozva elkövetett jogellenes felhasználásokkal okozott vagyoni hátrány mértékére vonatkozott. A Btk. értelmező rendelkezése szerint [459. § (1) bekezdés 17.] vagyoni hátrány: e törvény eltérő rendelkezése hiányában a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny.

Az SZJSZT eljáró tanácsai, illetve elnöksége a vagyoni hátrány kérdésével számtalan ügyben foglalkozott már. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a jelen ügy vizsgálata során olyan körülmény nem merült fel, amelynek alapján az SZJSZT korábbi szakvéleményeitől el kellene térni. A korábban kialakított elvektől a hatályos jogszabályok időközben bekö-

vetkezett változásai miatt sem szükséges eltérni. Az SZJSZT a 15/2000 számú ügyben, az elnökség állásfoglalását is figyelembe véve azt állapította meg, hogy a szerzői jog megsértésével a szerzőnek vagy jogutódjának okozott vagyoni hátrány műtípusonként és a jogsértő felhasználás módjától függően is eltérhet. Általános azonban az SZJSZT gyakorlata (lásd SZJSZT-29/2000, SZJSZT-03/2014, SZJSZT-35/2015) abban, hogy ilyen esetekben műtípusonként és felhasználási módonként egységes összegeket alkalmaz, tekintettel arra, hogy a jogsértéssel érintett művek eltérő népszerűsége, minősége, azok jogszerű hozzáféréseinek lehetőségei és a kapcsolódó díjak eltérő mértéke az okozott vagyoni hátrány megállapítása szempontjából mind-mind olyan szempont, amely nehezen skálázható, számszerűsíthető.

A konkrét eset vonatkozásában az eljáró tanács előrebocsátja, hogy a rendelkezésre bocsátott anyagok nem tartalmaztak információt arra vonatkozóan, hogy a vádlottak a torrentoldalra feltöltött (a további letöltések alapján létrejött többszörözött művek szempontjából) „eredeti” példányokat engedély nélküli többszörözéssel (pl. megvásárolt CD-ről a fájlok számítógépre másolásával) hozták-e létre, vagy azokhoz jogszerűen jutottak hozzá, és az első engedély nélküli felhasználási lépés a hozzáférhetővé tétel volt-e (pl. arra jogosult forgalmazótól megvásárolt digitális formátumú zenefájlokat töltöttek fel az oldalra). Amennyiben a hozzáférhetővé tételt egy engedély nélküli többszörözés (legalább egyetlen újabb digitális műpéldány létrehozása) előzte meg, úgy a Szerzői Jogi Szakértő Testület vonatkozó gyakorlata alapján ezzel a jogszerűtlen felhasználással okozott vagyoni hátrány megállapításához az érintett művek eredeti példányai (DVD, CD-lemez, papíralapú könyv) kiskereskedelmi árát kell alapul venni, és ez a vagyoni hátrány hozzáadandó az engedély nélküli nyilvánosságához közvetítés vonatkozásában kiszámított vagyoni hátrány összegéhez.

Az eljáró tanács jelzi, hogy a vádirat abban a tekintetben következetlen, hogy a második, illetve harmadrendű vádlott esetében hozzáférhetővé tett „zeneművészeti alkotást” említ, a részletező táblázat azonban már teljes zenei albumot vesz figyelembe a kár megállapítása során. Az eljáró tanács ezen ellentmondást feloldani nem tudja, szakvéleménye kialakítása során abból indul ki, hogy a hozzáférhetővé tétel minden esetben a teljes album vonatkozásában valósult meg.

Az SZJSZT általános gyakorlata szerint (lásd SZJSZT-31/2003) a vagyoni kár pontos mértékének meghatározása minden esetben az eljáró bíróság döntési körébe tartozik, az SZJSZT elsődleges feladata az, hogy az érték megállapítása során figyelembe veendő szempontok összeállításával segítse elő a bíróságok munkáját. Az SZJSZT korábbi szakvéleményeiben (lásd SZJSZT-15/2000, illetve SZJSZT-04/2012) azt is rögzítette az okozott vagyoni hátrány megállapítása vonatkozásában, hogy „miután a díjak megállapítása a felek megállapodásán múlik, s csak szűkebb körben állnak rendelkezésre jóváhagyott vagy legalábbis közzétett tarifák, az eljáró tanácsok csak hozzátétőleges tételek megállapítására vagy a díj-, illetve kárösszeg-megállapításnál alkalmazandó ismérvek megjelölésére tudnak vállalkozni” (lásd SZJSZT-04/2012/1). Ahogyan az SZJSZT korábban már hivatkozott 15/2000 számú szakvéleménye meghatározta, a vagyoni hátrány megállapítás során elsősorban a ter-

jesztésre jogosult személy nyilvános árlistájából kell kiindulni, ha az rendelkezésre áll. Ha ilyen azonban – az irányadó piaci szokásoknak megfelelően – nem áll rendelkezésre, úgy a vagyoni hátrány megállapítása során az átlagos piaci árakból kell kiindulni. A nyomozó hatóság által megkérdezett jogosultak, továbbá az ASVA, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése, valamint a MAHASZ is ezzel egyetértőleg nyilatkozott, és mind a filmek, mind a zeneművek esetében a megkérdezettek egybehangzóan nyilatkoztak a licencdíjak átlagos összegeinek vonatkozásában (800 USD–3000 USD filmek, 40 000 forint egy zeneszám, 400 000 forint egy zenei album, 500 000 Ft egy könyv esetében). Az ügyben eljáró nyomozóhatóság helyesen járt el akkor, amikor az átlagos piaci árakról a jelentős jogosulti tagsággal rendelkező, reprezentatívnak tekinthető érdekképviselői szervezeteket nyilatkoztatta. E szervezetek ugyanis – épp jelentős jogosulti tagságuk okán – hiteles információkkal rendelkeznek az aktuális piaci folyamatokról, a jogszerű felhasználás esetén elérhető jogdíjak átlagos mértékéről. A nyomozó hatóság akkor is helyesen járt el, amikor a vagyoni hátrány megállapítása során a minimális érték meghatározására törekedve az érdekképviselői szervezetek által meghatározott sávok alsó értékéből indult ki.

Az eljáró tanács jelzi végül, hogy a tárgybeli ügyben több olyan műfaj is érintett, amelyek esetében a felhasználási engedélyt nem egy, hanem több jogosult is gyakorolja. Ez a helyzet legalább a hangfelvételekben rögzített alkotások, illetve a filmalkotások esetében, ahol a hangfelvétel-előállító, illetve filmelőállító mellett a szerzői és szomszédos jogi jogosultak esetenként önálló engedélyezési joggal rendelkeznek. A nyomozati anyag e jogosultak kárértékének meghatározására nem tett kísérletet, így a nyomozati anyagban kimutatott vagyoni hátrány ezen okból is minimálisnak tekinthető.

Az eljáró tanács a fentieket összegezve arra jutott, hogy az engedély nélküli hívásra történő hozzáférhetővé tétel vonatkozásában helyes a nyomozó hatóság vagyoni hátrány mértékének meghatározásáról szóló feljegyzésében és a jogosultak hozzá csatolt nyilatkozatában foglalt megállapítás, amely szerint a vagyoni hátrány mértékét elsősorban a piaci gyakorlat és az érintett jogosultak nyilatkozata alapján, az engedélyezett hívással való hozzáférhetővé tétel engedélyezéséért a piaci szereplők által átlagosan a jogosultak részére fizetett licencdíjak alapulvételével lehet megállapítani.

Ad 3. Az eljáró tanács egyéb észrevételt nem kíván tenni.

*Dr. Békés Gergely, a tanács elnöke
Dr. Hümpfner Viktória, a tanács előadó tagja
Dr. Kelemen Sándor, a tanács szavazó tagja*

* * *